

Warszawa, 10-06-2025 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur

KMP.570.35.2024.RKU

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur
z nocnych wizytacji jednostek Policji w Warszawie 11 listopada 2024 r.**

I. Mandat Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur

1. Zgromadzenie Ogólne ONZ 18 grudnia 2002 r. przyjęło Protokół fakultatywny do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (dalej: OPCAT)¹.

2. OPCAT ustanowił system regularnych wizyt prewencyjnych w miejscach pozbawienia wolności. Wizyty te są przeprowadzane przez niezależne organy: Podkomitet ONZ ds. Prewencji Tortur (SPT)² i krajowe mechanizmy prewencji. W Polsce funkcję krajowego mechanizmu prewencji wykonuje Rzecznik Praw Obywatelskich za pomocą funkcjonującego w Biurze RPO Zespołu – Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (dalej: KMPT, Krajowy Mechanizm)³.

3. KMPT ma dostęp do wszystkich „miejsc zatrzymań” w rozumieniu OPCAT. Są to wszystkie miejsca pozostające pod jurysdykcją i kontrolą państwa-strony, gdzie przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności na podstawie

¹ Zob. Protokół fakultatywny do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r., Nr 30, poz. 192). Nazwa w języku angielskim: Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (OPCAT).

² Subcommittee on Prevention of Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (SPT), zob. <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/spt>.

³ Zob. art. 1 ust. 4 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264).

polecenia organu władzy publicznej bądź za jego namową, zgodą lub przyzwoleniem⁴. Z kolei przez „pozbawienie wolności” OPCAT rozumie „jakąkolwiek formę zatrzymania lub uwięzienia bądź umieszczenia osoby w publicznym lub prywatnym miejscu odosobnienia, którego osobie tej nie wolno z własnej woli opuszczać, na mocy polecenia jakiegokolwiek władzy sądowej, administracyjnej lub innej”⁵.

4. Wizytacje KMPT są niezapowiedziane. W czasie wizytacji członkowie KMPT mają dostęp do wszystkich pomieszczeń, instalacji i urządzeń, mogą odbyć poufną rozmowę z wybraną przez siebie osobą (zarówno osobą pozbawioną wolności, jak i członkiem personelu lub inną osobą), mają dostęp do dokumentacji i nagrań z monitoringu wizyjnego⁶. Mają też prawo rejestrowania dźwięku lub obrazu w miejscach, w których przebywają osoby pozbawione wolności, za zgodą osób, które będą rejestrowane⁷. Spostrzeżenia KMPT opierają się więc na różnych źródłach, m.in. własnych obserwacjach, przeprowadzonych rozmowach, analizie dokumentacji i zapisów monitoringu⁸.

5. Wizytacja KMPT w miejscu pozbawienia wolności ma charakter zapobiegawczy i stanowi uzupełnienie prac SPT. Krajowy Mechanizm nie jest organem śledczym. Nie rozpatruje też skarg⁹. Celem wizytacji KMPT jest identyfikowanie czynników zwiększających ryzyko wystąpienia tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania albo karania osób pozbawionych wolności oraz przedstawienie zaleceń mających na celu ich wyeliminowanie.

6. Formułując swoje wnioski i zalecenia, KMPT bierze pod uwagę międzynarodowe standardy praw człowieka, w szczególności standardy ONZ¹⁰.

7. Podstawą systemu zapobiegawczego stworzonego przez OPCAT jest dialog między KMPT i odpowiednimi władzami, zmierzający do poprawy sytuacji¹¹.

8. Osoby i organizacje, które zdecydowały się na przekazanie Krajowemu Mechanizmowi informacji, nie mogą ponieść z tego tytułu jakiegokolwiek sankcji

⁴ Zob. art. 4 ust. 1 OPCAT.

⁵ Zob. art. 4 ust. 2 OPCAT.

⁶ Zob. art. 20 OPCAT.

⁷ Zob. art. 13 ust. 1a ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

⁸ Szczegółowy opis metod pracy KMPT można znaleźć w raportach rocznych RPO z działalności KMPT. Zob. np. Raport Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur w 2023 r., Część II – Metodologia i zakres prac KMPT.

⁹ Zob. Dziewiąte Sprawozdanie Roczne SPT z 22 marca 2016 r., CAT/OP/C/57/4, Aneks do sprawozdania, część II, p. 6; Zob. również publikację Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka pt. „Preventing Torture. The Role of National Preventive Mechanisms. A Practical Guide”, Professional Training Series No. 21, United Nations High Commissioner for Human Rights, Nowy Jork i Genewa 2018, s. 4-6.

¹⁰ Zob. art. 19 pkt b OPCAT.

¹¹ Zob. art. 22 OPCAT.

lub uszczerbku, niezależnie od tego, czy udzieliły KMPT informacji prawdziwej lub fałszywej (zakaz represji)¹².

II. Wprowadzenie

9. W związku z odbywającymi się w Warszawie zgromadzeniami publicznymi 11 listopada 2024 r., delegacje Krajowego Mechanizmu przeprowadziły w godzinach nocnych niezapowiedziane wizytacje policyjnych miejsc zatrzymań.

10. Zespoły wizytujące odwiedziły łącznie 7 jednostek Policji:

- Komendę Rejonową Policji Warszawa I (wizytację przeprowadzili Rafał Kulas i Renata Kłyż-Urbańska);
- Pomieszczenie dla Osób Zatrzymanych Komendy Stołecznej Policji (wizytację przeprowadziły Magdalena Laskowska i Aleksandra Tokarska);
- Pomieszczenie dla Osób Zatrzymanych Komendy Rejonowej Policji Warszawa II (wizytację przeprowadziły Magdalena Laskowska i Aleksandra Tokarska);
- Pomieszczenie dla Osób Zatrzymanych Komendy Rejonowej Policji Warszawa IV (wizytację przeprowadzili Sylwia Kozarzewska i Tomasz Żółtek)
- Pomieszczenie dla Osób Zatrzymanych Komendy Rejonowej Policji Warszawa V (wizytację przeprowadzili Sylwia Kozarzewska i Tomasz Żółtek);
- Pomieszczenie dla Osób Zatrzymanych Komendy Rejonowej Policji Warszawa VI (wizytację przeprowadzili Anna Grabowska i Paweł Borkowski);
- Policyjną Izbę Dziecka w Warszawie (wizytację przeprowadzili Karina Balicka i Mikołaj Kidoń).

11. W wizytowanych jednostkach przebywało łącznie pięciu zatrzymanych w związku z zachowaniami podczas obchodami Narodowego Święta Niepodległości¹³. Przedstawiciele KMPT przeprowadzili poufne rozmowy z osobami zatrzymanymi oraz funkcjonariuszami, dokonali oglądu wybranych przez siebie pomieszczeń, zapoznali się z dostępną na miejscu dokumentacją oraz sporządzili dokumentację fotograficzną.

12. Po zakończeniu wizytacji przedstawiciele KMPT dokonali analizy zebranych informacji, a także zapoznali się z nadesłanymi nagraniami z monitoringu.

13. Niniejszy raport sygnalizuje problemy systemowe wymagające zmiany obowiązującego prawa (pkt III) oraz obszary wymagające ulepszeń, istotne z punktu widzenia prewencji tortur i innych form okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania albo karania (pkt IV).

¹² Zob. art. 21 ust. 1 OPCAT.

¹³ Zatrzymani przebywali w dwóch jednostkach: KRP Warszawa I oraz PdOZ w KRP Warszawa VI.

III. Problemy systemowe

14. **[Brak badania lekarskiego wszystkich osób zatrzymanych]**

Przebywający w PdOZ zatrzymani są poddawani badaniom lekarskim w sytuacjach, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 września 2012 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję¹⁴.

15. Pomimo że krajowe przepisy nie określają takiego obowiązku, KMPT wyraża przekonanie, że badaniu lekarskiemu powinien być poddany każdy nowo przyjęty zatrzymany. Badanie medyczne przed przyjęciem do miejsca pozbawienia wolności stanowi bowiem minimalną gwarancję prewencji tortur i poniżającego traktowania. Objęcie badaniami wstępnymi wszystkich osób zatrzymanych umożliwia ponadto porównanie ich stanu zdrowia w momencie przyjęcia do pomieszczenia ze stanem, w jakim są z niego zwalniane, co chroni osoby zatrzymane oraz dodatkowo zabezpiecza funkcjonariuszy przed ewentualnymi zarzutami dotyczącymi niewłaściwego traktowania¹⁵. Zapewnienie profilaktycznych badań medycznych wszystkim osobom zatrzymanym rekomenduje Polsce także SPT¹⁶ oraz Komitet Przeciwko Torturom (CAT)¹⁷.

16. **[Dostęp do pomocy prawnej od czasu zatrzymania]** W Polsce nie funkcjonuje system pomocy prawnej, który umożliwiałby każdemu zatrzymanemu bezpłatny kontakt z adwokatem lub radcą prawnym bezpośrednio po zatrzymaniu. Tymczasem to właśnie w tym okresie ryzyko tortur i złego traktowania jest największe. Problem związany z brakiem rozwiązań prawnych umożliwiających uzyskanie bezpłatnej pomocy prawnej był również poruszany przez instytucje międzynarodowe oraz był przedmiotem zaleceń wydanych Polsce przez CAT¹⁸, SPT¹⁹ i CPT²⁰. Brak odpowiednich uregulowań prawnych powoduje, że Polska nie spełnia również obowiązku zapewnienia obywatelom Unii Europejskiej przebywającym na jej

¹⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 516.

¹⁵ Wyrok ETPC z 12 kwietnia 2007 r. w sprawie Dzwonkowski przeciwko Polsce, skarga nr 46702/99; Trybunał w swoim wyroku zawarł standard mówiący o tym, że osoba przebywająca pod nadzorem Policji powinna po jego zakończeniu znajdować się w stanie nie pogorszonego w stosunku do tego, w jakim była przyjmowana. Jeżeli opuszczając jednostkę Policji, ma ona obrażenia fizyczne, których nie miała, przybywając do niej, na państwie ciąży obowiązek wyjaśnienia, w jakich okolicznościach one powstały.

¹⁶ Zob. Raport SPT z wizyty w Polsce w 2018 r., CAT/OP/POL/ROSP/1, par. 53-55.

¹⁷ Zob. Uwagi końcowe Komitetu Przeciwko Torturom, dotyczące siódmego raportu okresowego Polski z 2019 r., CAT/POL/CO/7, par. 16.

¹⁸ Tamże, par. 15 pkt a, par. 16 pkt a.

¹⁹ Zob. Raport SPT z wizyty w Polsce w 2018 r., CAT/OP/POL/ROSP/1, par. 51-52.

²⁰ Zob. Raporty CPT z wizyt w Polsce w 2017 r., CPT/Inf (2018) 39, par. 25 oraz w 2019 r., CPT/Inf (2020) 31, par. 19, 21-22.

terytorium, bezpłatnej pomocy prawnej z urzędu, przed pierwszym przesłuchaniem przez Policję lub inny organ i przed przeprowadzeniem czynności dochodzeniowo-śledczych lub dowodowych wynikającego z dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)²¹.

17. Nieco inaczej uregulowana jest sytuacja zatrzymań nieletnich. Z art. 37 ust. 7 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich²² wynika, że w celu umożliwienia nieletniemu korzystania z pomocy obrońcy w przypadkach, gdy zachodzi konieczność natychmiastowego podjęcia obrony, w tym w szczególności w przypadku zatrzymania nieletniego, jego przesłuchania przez Policję oraz zastosowania wobec zatrzymanego nieletniego środka tymczasowego – przepis art. 517j § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (dalej: k.p.k.)²³ oraz przepisy wydane na podstawie art. 517j § 2 tego kodeksu stosuje się odpowiednio. Wspomniane przepisy k.p.k. odnoszą się do adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury w postępowaniu przyspieszonym oraz zawierają upoważnienie ustawowe do wydania rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyspieszonym²⁴, które przewiduje możliwość ubiegania się o wyznaczenie obrońcy z urzędu (§ 9).

18. Przepisy ww. rozporządzenia są jednak nieprecyzyjne, budzą liczne wątpliwości interpretacyjne oraz nie gwarantują zatrzymanemu szybkiego dostępu do pomocy prawnej z urzędu. W konsekwencji prawo osób nieletnich do bezpłatnego korzystania z pomocy obrońcy na etapie zatrzymania nie jest w praktyce realizowane. Tym samym nie są również spełnione wszystkie wymogi dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/800 z 11 maja 2016 r. w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym²⁵.

²¹ Zob. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wnioski w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania (Dz. U. UE. L. 2016 nr 297, s. 1 ze zm.) oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz. U. UE. L. 2013 nr 294, s. 1).

²² Dz. U. z 2024 r. poz. 978.

²³ Dz. U. z 2025 r. poz. 46.

²⁴ Dz. U. z 2015 r. poz. 920.

²⁵ Dz. U. UE. L. 2016.132.1.

19. Utrudnienia związane z realizacją prawa do obrony w postępowaniu przyspieszonym Rzecznik Praw Obywatelskich opisywał w 2021 r.²⁶

20. **[Powiadomienie o zatrzymaniu]** W trakcie wizytacji przedstawiciele KMPT odnotowali także, że nie wszyscy zatrzymani mieli możliwość osobistego zawiadomienia osoby wskazanej o zatrzymaniu²⁷. Czynność ta była zwykle realizowana przez funkcjonariuszy Policji.

21. Obecnie obowiązujące przepisy nie wskazują wprost na możliwość samodzielnego powiadomienia przez osobę pozbawioną wolności o fakcie zatrzymania, z wyjątkiem sytuacji, gdy osobą zatrzymaną jest nieletni (art. 261 w zw. z art. 245 § 3 k.p.k.²⁸, art. 46 § 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia²⁹, art. 40 ust. 11 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi³⁰)

22. Osobisty kontakt telefoniczny zatrzymanego z osobą wskazaną umożliwiłby mu przekazanie informacji o ewentualnym złym traktowaniu, co mogłoby skutkować podjęciem odpowiedniej interwencji. Ponadto taka praktyka mogłaby łagodzić napięcie wywołane samym faktem pozbawienia wolności i korzystnie wpłynąć na zachowanie zatrzymanego w czasie, gdy pozostaje on pod nadzorem Policji. W ocenie KMPT zatrzymany powinien mieć możliwość samodzielnego powiadomienia wybranej osoby o fakcie zatrzymania. Tylko w sytuacjach szczególnych, uzasadnionych specyfiką danej sytuacji (np. realną obawą mactwa lub utrudniania postępowania karnego, znacznym stanem upojenia alkoholowego uniemożliwiającym rozmowę), informacja o zatrzymaniu powinna być realizowana za pośrednictwem funkcjonariusza Policji. Nie każdy bowiem powód zatrzymania uzasadnia aż tak restrykcyjne środki ostrożności, a brak kontaktu z osobą bliską może stanowić dodatkową, nieuzasadnioną dolegliwość.

²⁶ Zob. wystąpienie generalne Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Sprawiedliwości z 25 sierpnia 2021 r., II.5150.1.2021, dostępne na stronie: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/przepisy-ograniczaja-prawo-do-wyboru-obroncy-w-postepowaniu-przyspieszonym-wystapienie>.

²⁷ PdOZ w KRP Warszawa II.

²⁸ Dz. U. z 2025 r. poz. 46.

²⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 977.

³⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 2151.

IV. Obszary wymagające poprawy

A. Kontrola osobista i sprawdzenie prewencyjne

23. Przedstawiciele KMPT ustalili, że w większości przypadków osoby zatrzymane były rutynowo poddawane kontroli osobistej. Funkcjonariusze Policji twierdzili, że dokonują wobec zatrzymanych sprawdzenia prewencyjnego. Tymczasem z opisu poleceń, jakie wydawali zatrzymanym, oraz odtworzonego monitoringu wynikało, że jest to kontrola osobista (polecenie zdjęcia bielizny, wykonania przysiadu). Część kontroli prowadzona była jednoetapowo.

24. Z nagrań monitoringu wynikało także, że jeden z zatrzymanych był poddawany sprawdzeniu prewencyjnemu w pokoju przejściowym. Sprawdzenie polegało na wydaniu zatrzymanemu polecenia zdjęcia odzieży z górnej części ciała. Przez czas sprawdzenia zatrzymany pozostawał w zasięgu wzroku innych zatrzymanych i funkcjonariuszy, którzy znajdowali się przed pokojem³¹.

25. W jednostce częściowo przystosowanej dla osób zatrzymanych z niepełnosprawnością sprawdzeniu prewencyjnemu poddawane są także osoby leżące, które nie są w stanie samodzielnie ściągnąć odzieży. Funkcjonariusze starają się wtedy ograniczać do sprawdzenia przy użyciu urządzenia wykrywającego metal, ale zdarzają się sytuacje, w których profosi zdejmują odzież osobom leżącym.

26. Opisane wyżej praktyki dotyczące: przeprowadzania rutynowej kontroli osobistej wobec zatrzymanych, prowadzenia jej w sposób jednoetapowy, a także wykonywanie czynności sprawdzenia prewencyjnego w zasięgu wzroku osób postronnych czy też zdejmowania przez funkcjonariuszy odzieży osobom leżącym, które przebywają w PdOZ – mogą być uznane za poniżające, sprzeczne z art. 15d ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (dalej: ustawa o Policji)³² i zaleceniami CPT³³.

27. W ocenie KMPT kontrola osobista nie powinna być stosowana rutynowo, lecz tylko w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych specyfiką danej sytuacji i po dokonaniu indywidualnej oceny ryzyka³⁴. W PdOZ obligatoryjne jest jedynie sprawdzenie prewencyjne, które polega m.in. na manualnym sprawdzeniu osoby, zawartości jej odzieży oraz przedmiotów znajdujących się na jej ciele lub przez nią

³¹ KRP Warszawa I.

³² Dz. U. z 2025 r. poz. 636.

³³ Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce w 2013 r., CPT/Inf (2014) 21, par. 106; raport CPT z wizyty w Rumunii w 2021 r., CPT/Inf (2022) 06, par. 52; raport CPT z wizyty w Niemczech w 2020 r., CPT/Inf (2022) 18, par. 30; raport CPT z wizyty w Norwegii w 2018 r., CPT/Inf (2019) 1, par. 37.

³⁴ Zob. Raport CPT z wizyty w Czechach w 2018 r., CPT/Inf (2019) 23, par. 31; Raport CPT z wizyty w Łotwie, CPT/Inf (2017) 16, par. 37.

posiadanych³⁵. Obie czynności muszą jednak odbywać się z poszanowaniem godności człowieka. Ponadto osoby poddawane kontroli osobistej powinny być pouczone o prawie żądania sporządzenia protokołu z przeprowadzonej kontroli osobistej i przysługującym im prawie do złożenia zażalenia na zasadność, legalność oraz prawidłowość dokonania takiej kontroli³⁶.

28. KMPT zaleca dokonywanie sprawdzenia prewencyjnego i kontroli osobistej z poszanowaniem godności, w sposób zapewniający prywatność osobom zatrzymanym. Ponadto KMPT rekomenduje przypomnienie funkcjonariuszom pełniącym służbę w PdOZ, pokojach przejściowych oraz Policyjnej Izbie Dziecka o wynikającym z ustawy o Policji rozróżnieniu pomiędzy kontrolą osobistą (art. 15d) a sprawdzeniem prewencyjnym (art. 15g), a także przeprowadzaniem tych czynności dwuetapowo. KMPT zaleca ponadto informowanie osób poddanych kontroli o prawie do żądania sporządzenia protokołu z jej przeprowadzenia i możliwości wniesienia zażalenia na tę czynność do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce dokonania kontroli osobistej, za pośrednictwem jednostki organizacyjnej Policji jej dokonującej³⁷.

29. KMPT zwraca się też do Komendanta Stołecznego Policji o udzielenie informacji, czy istnieją wytyczne przeprowadzania sprawdzenia prewencyjnego i kontroli osobistej osób zatrzymanych z niepełnosprawnościami, w tym osób leżących.

30. Uwagę przedstawicieli KMPT wzbudziło pomieszczenie do sprawdzenia prewencyjnego w jednej z wizytowanych placówek³⁸. Pomieszczenie to było monitorowane, znajdował się w nim parawan, a także instrukcja określająca, w jaki sposób ma on zostać użyty, aby kamera nie rejestrowała osoby zatrzymanej poddawanej sprawdzeniu prewencyjnemu. Po odtworzeniu nagrania z monitoringu okazało się, że w pomieszczeniu tym dokonuje się także kontroli osobistej, a parawan nie zawsze był ustawiany zgodnie ze znajdującą się w pomieszczeniu instrukcją. Obraz z kamery nie posiadał funkcji maskowania. Na odtworzonym obrazie widoczne były więc miejsca intymne zatrzymanych, którzy byli poddawani kontroli osobistej.

³⁵ Pełen zakres sprawdzenia prewencyjnego wynika z art. 15g ust. 1 i 3 ustawy o Policji. Jedynie w przypadku, gdy w stosunku do osób zatrzymanych lub osób doprowadzanych w celu wytrzeźwienia zaistniały przesłanki, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5 ustawy, dokonuje się kontroli osobistej na zasadach i w sposób określony w art. 15d ustawy.

³⁶ Zob. art. 15d ust. 9 ustawy o Policji.

³⁷ Zob. art. 15d ust. 11 ustawy o Policji.

³⁸ KRP Warszawa I.

31. O ile monitoring stanowi dodatkowe zabezpieczenie przed poniżającym traktowaniem i może chronić personel przed pomówieniami, to jednocześnie ingeruje w prywatność kontrolowanego. Dlatego też kontrola powinna być realizowana w sposób ograniczający zażenowanie i chroniący godność osoby kontrolowanej.

32. **KMPT rekomenduje używanie podczas kontroli osobistej parawanu w sposób gwarantujący zasłonięcie kontrolowanego lub wyposażenie kamery monitoringu w strefę maskowania miejsc intymnych osób kontrolowanych.**

B. Stosowanie środków przymusu bezpośredniego

33. Z rozmów z zatrzymanymi, a także z nagrań z monitoringu wizyjnego wynikało, że kajdanki były rutynowo stosowane wobec wszystkich zatrzymanych, m.in. podczas transportu, w trakcie czynności w jednostkach Policji, badań lekarskich, a wobec jednego zatrzymanego nawet podczas kontroli osobistej (co zostało zaobserwowane na nagraniu z monitoringu)³⁹. Na nagraniach utrwalone jest także, że zatrzymani nieprzejawiający zachowań agresywnych, znajdujący się w obecności dużej liczby funkcjonariuszy, mają założone kajdanki na ręce podczas podpisywania dokumentacji, picia wody. Ponadto jeden z zatrzymanych, mając kajdanki założone na ręce z tyłu, był pojony kilkukrotnie z butelki przez funkcjonariusza prowadzącego z nim czynności. W momencie podpisywania dokumentów zatrzymany ten miał już zdejmowane kajdanki⁴⁰. Jeden z nieletnich w trakcie konwojowania miał założone kajdanki na ręce z przodu, pomimo że z dokumentacji nie wynikało, aby stwarzał w czasie zatrzymania jakiegokolwiek zagrożenie czy też nie stosował się do poleceń funkcjonariuszy.

34. W jednej z wizytowanych placówek niektórzy zatrzymani wskazywali, że kajdanki zapinane były im zbyt mocno⁴¹. Przedstawiciele KMPT dostrzegli na ich rękach otarcia.

35. Zdaniem KMPT profilaktyczne stosowanie kajdanek wobec zatrzymanych nie zawsze jest konieczne. Nie w każdej bowiem sytuacji ich użycie jest adekwatne do rzeczywistego zagrożenia stwarzanego przez osobę zatrzymaną. Jest tak szczególnie wtedy, gdy osoba zatrzymana nie stawia oporu, nie jest agresywna, towarzyszy jej kilku funkcjonariuszy Policji lub znajduje się ona w bezpiecznym miejscu (np. w zamkniętym pojeździe policyjnym lub budynku jednostki Policji dysponującym specjalnymi zabezpieczeniami ochronnymi). Decyzja o użyciu lub wykorzystaniu

³⁹ KRP Warszawa I.

⁴⁰ KRP Warszawa I.

⁴¹ KRP Warszawa I.

kajdanek powinna mieć charakter indywidualny, być podjęta proporcjonalnie do stopnia zagrożenia i niezbędna do osiągnięcia celów określonych w ustawie z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej⁴².

36. RPO wielokrotnie wypowiadał się w kwestii rutynowego stosowania kajdanek wobec zatrzymanych⁴³. Obawy dotyczące nadużywania kajdanek przez funkcjonariuszy Policji w Polsce odnotowywały także SPT i CPT⁴⁴.

37. Omega Research Foundation⁴⁵ podkreśla, że mimo powszechnego użycia kajdanek przez organy ścigania na całym świecie, są one często wykorzystywane do łamania praw człowieka. Mogą wyrządzić krzywdę, gdy są zbyt mocno zaciśnięte, używane przez długi czas, w pozycjach stresowych lub używane do skuwania ludzi razem. Szkodliwe użycie kajdanek może spowodować szereg obrażeń, w tym nadmierne wyprostowanie kończyn i rany cięte, a także wtórne obrażenia spowodowane upadkami⁴⁶.

38. **KMPT rekomenduje stosowanie kajdanek tylko wtedy, gdy wyraźnie uzasadnia to ocena ryzyka w indywidualnym przypadku. Z kolei w tych sytuacjach, gdy ich użycie jest niezbędne, nie powinny być one zapięte zbyt mocno i powinny być zdejmowane tak szybko, jak to możliwe.**

C. Sytuacja osób z niepełnosprawnościami

39. Na terenie garnizonu stołecznego Policji funkcjonują dwie jednostki przeznaczone do osadzania w nich osób zatrzymanych z niepełnosprawnościami – PdOZ przy Komendzie Rejonowej Policji Warszawa VI i Policyjna Izba Dziecka. Każda z nich dysponuje tylko jednym pokojem, w którym mogą przebywać takie osoby.

40. Podczas wizytacji w dniu 11 listopada 2024 r. pokój przeznaczony dla osób z niepełnosprawnościami w PdOZ KRP Warszawa VI pozostawał wolny, mimo że w tej i innej wizytowanej jednostce przebywały osoby mogące, w ocenie Krajowego

⁴² Dz. U. z 2024 r. poz. 383; zob. art. 6 ust. 1 w zw. z art. 12 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy.

⁴³ Problem związany ze stosowaniem kajdanek był przedmiotem m.in. wystąpień generalnych Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 20 stycznia 2020 r., 20 stycznia 2025 r. oraz Komendanta Głównego Policji z 26 marca 2021 r.

⁴⁴ Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce w 2022 r., CPT/Inf (2024) 10, par. 12; Raport CPT z wizyty w Polsce w 2019 r., CPT/Inf (2020) 31, par. 17; Raport SPT z wizyty w Polsce w 2018 r., CAT/OP/POL/ROSP/1, par. 68 i 69.

⁴⁵ Brytyjska ekspercka organizacja pozarządowa monitorująca użycie broni przez organy ścigania na całym świecie. Swoje opracowania i wytyczne Omega Research Foundation opiera na doświadczeniach praktyków oraz standardach i zaleceniach międzynarodowych instytucji ochrony praw człowieka, takich jak m.in. CAT, SPT i CPT. Oficjalna strona Fundacji: <https://omegaresearchfoundation.org>.

⁴⁶ Zob. <https://omegaresearchfoundation.org/what-we-do/restraints/handcuffs>.

Mechanizmu, kwalifikować się do kwaterowania w tym pomieszczeniu. W PdOZ przy KRP Warszawa VI jedną z osób zatrzymanych była osoba leżąca, chora na epilepsję, natomiast w PdOZ przy KRP Warszawa II zatrzymanym była osoba poruszająca się przy użyciu kuli. Ponadto na wyposażeniu jednej z ww. jednostek nie ma pryczy⁴⁷. Materace układane są na podłodze⁴⁸, co dla osób z niepełnosprawnością ruchową powoduje znaczne utrudnienia i może stanowić przejaw poniżającego traktowania.

41. Zdaniem KMPT umieszczanie zatrzymanych mających tego typu problemy zdrowotne oraz ograniczenia ruchowe w pokojach do tego nieprzystosowanych jest nadmiernie dolegliwe i zwiększa ryzyko naruszenia zakazu poniżającego traktowania. Warto też uwypuklić, że przedstawiciele KMPT wizytowali w tym czasie inne jednostki, w których nie przebywały żadne osoby zatrzymane, a pokoje w tych jednostkach były wyposażone w prycze i zapewniały lepszy standard pobytu⁴⁹.

42. **KMPT zwraca się do Komendanta Stołecznego Policji o udzielenie informacji, w oparciu o jakie kryteria podejmowane są decyzje o miejscu osadzania osób z niepełnosprawnościami w PdOZ.**

43. W trakcie wizytacji przedstawiciele KMPT zaobserwowali, że zatrzymany chorujący na epilepsję przez dłuższy czas pozostawał w pozycji leżącej, uniemożliwiającej użycie przycisku przyzywowego znajdującego się w pokoju. Zatrzymany nie otrzymał także specjalnego materaca zabezpieczającego go przed urazami w razie upadku, mimo że jednostka⁵⁰ była w taki materac wyposażona.

44. **KMPT zwraca się do Komendanta Stołecznego Policji o udzielenie informacji, czy wszystkie PdOZ wyposażone są w materace zabezpieczające przed upadkiem, a jeśli nie – czy jest planowany ich zakup.**

45. Delegacje KMPT ustaliły również, że przed umieszczeniem w pokojach zatrzymanym jest rutynowo odbierany sprzęt ortopedyczny i okulary⁵¹.

46. Odebranie jednemu z zatrzymanych okularów uniemożliwiło zapoznanie się z pouczeniem o uprawnieniach zatrzymanego w postępowaniu karnym, co w konsekwencji spowodowało odmowę podpisania przez niego tego pouczenia. Okulary zostały mu przekazane dopiero na czas rozmowy z przedstawicielami KMPT, po skierowaniu w tym zakresie prośby do funkcjonariuszy Policji.

47. W ocenie KMPT decyzja o odebraniu zatrzymanym sprzętu ortopedycznego i okularów powinna być podejmowana każdorazowo w oparciu

⁴⁷ PdOZ w KRP Warszawa II.

⁴⁸ PdOZ w KRP Warszawa II.

⁴⁹ Np. PdOZ w KRP Warszawa V.

⁵⁰ PdOZ w KRP Warszawa VI.

⁵¹ W KRP Warszawa I przebywał zatrzymany mający wadę wzroku minus 5 dioptrii, natomiast w PdOZ KRP Warszawa II kula ortopedyczna zatrzymanego znajdowała się przed wejściem do pokoju.

o indywidualną ocenę ryzyka, np. sytuacji, gdy zatrzymany korzysta z takiego sprzętu w sposób niezgodny z Regulaminem PdOZ, zagraża sobie lub innym, niszczy mienie Policji albo atakował już wcześniej za jego pomocą funkcjonariusza lub inną osobę, co zostało udokumentowane.

48. Natomiast rutynowe odbieranie okularów i sprzętu ortopedycznego jest zdaniem KMPT działaniem nadmiernym, powodującym dyskomfort i potencjalnie poniżającym. Zmniejsza bowiem możliwość ruchu, sprawia, że człowiek jest bardziej zależny od innych, co niepotrzebnie potęguje stres i dolegliwość wynikającą z samego faktu pozbawienia wolności. Ponadto brak okularów utrudnia zapoznanie się z podstawowymi prawami i informacjami udostępnionymi zatrzymanym. Problem ten był sygnalizowany również w raporcie z działalności KMPT w 2023 r.⁵²

49. **KMPT zaleca odstąpienie od praktyki rutynowego odbierania okularów i sprzętu ortopedycznego wszystkim osobom zatrzymanym, a gdy jest to niezbędne z uwagi na zachowanie zatrzymanego – precyzyjne odnotowywanie tego faktu w książce przebiegu służby.**

D. Prawo do kontaktu z obrońcą

50. Wizytowane jednostki były wyposażone w listy adwokatów i radców prawnych, którzy mogliby udzielić pomocy prawnej zatrzymanym. Brak było jednak na nich informacji, którzy z wymienionych byłiby w stanie udzielić takiej pomocy pro bono. Zatrzymani, którzy nie posiadają środków finansowych na pokrycie kosztów związanych z wynagrodzeniem adwokata/radcy prawnego, zmuszeni są kontaktować się po kolei z każdą z tych osób w celu ustalenia zasad odpłatności za pomoc prawną.

51. Listy adwokatów i radców prawnych w każdej jednostce przybierały inną formę. Na niektórych z nich zamieszczone były dane adwokatów i radców prawnych, których siedziba kancelarii znajdowała się poza Warszawą, np. w Lublinie i Zielonej Górze⁵³. Nie wszystkie listy zawierały też niezbędne dane kontaktowe, np. numer telefonu⁵⁴.

52. Delegacje KMPT ustaliły również, że pomimo zapewnień funkcjonariuszy o informowaniu zatrzymanych o prawie do kontaktu z adwokatem albo radcą prawnym oraz zawarcia adnotacji o braku żądania kontaktu w protokole zatrzymań, większość zatrzymanych w rozmowach z przedstawicielami KMPT wskazywała, że nie

⁵² Zob. Raport Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce KMPT w 2023 r., s. 56-57.

⁵³ PdOZ KSP Warszawa.

⁵⁴ PdOZ KRP Warszawa VI.

była informowana ani o istnieniu list, ani o możliwości korzystania z pomocy prawnej. Zatrzymani nie mieli wiedzy na temat przysługujących im praw w tym zakresie.

53. KMPT zaleca informowanie zatrzymanych o prawie do kontaktu z obrońcą oraz o istnieniu w jednostkach Policji list zawierających dane osobowe i kontaktowe adwokatów i radców prawnych, którzy mogą podjąć się obrony. Dodatkowo KMPT rekomenduje ujednolicenie tych list i uzupełnienie ich o aktualne dane kontaktowe.

E. Prawo do informacji i mechanizm skargowy

54. Podczas przeprowadzonych wizytacji przedstawiciele KMPT ustalili, że prawo do zawiadomienia wybranej osoby o zatrzymaniu nie zawsze było realizowane⁵⁵. Niektóre osoby zatrzymane zwracały uwagę na to, że nie zostały w ogóle poinformowane o możliwości powiadomienia osoby wskazanej o zatrzymaniu, inne natomiast, że chciały skorzystać z tego prawa, ale nie zostało ono zrealizowane. Niektórzy funkcjonariusze pełniący służbę w PdOZ nie widzą potrzeby realizowania prawa do powiadomienia wskazanej osoby po przyjęciu zatrzymanych do PdOZ. W ich ocenie zatrzymani powinni korzystać z tego prawa bezpośrednio po zatrzymaniu, nie zaś po osadzeniu w PdOZ.

55. Zgodnie z międzynarodowymi wytycznymi dotyczącymi przesłuchań i gromadzenia informacji, tzw. Zasadami Mendeza⁵⁶, prawo do bezzwłocznego powiadomienia członka rodziny, znajomego lub innej wskazanej przez zatrzymanego osoby o fakcie i okolicznościach zatrzymania, stanowi kluczowe zabezpieczenie dla jego praw. Ponadto: „To podmiot dokonujący zatrzymania jest odpowiedzialny za umożliwienie kontaktu osoby zatrzymanej z osobą trzecią oraz ma obowiązek odnotować, kto został o fakcie zatrzymania powiadomiony i kiedy miało to miejsce. Niezależnie od tego, że powyższy sposób postępowania wynika z prawa, to ułatwienie kontaktu ze światem zewnętrznym jest również okazją do budowania stosunku zaufania pomiędzy podmiotem dokonującym zatrzymania a zatrzymanym”. Obowiązujące przepisy nie określają także, że prawo do powiadomienia osoby trzeciej powinno być realizowane jedynie na etapie zatrzymania przed umieszczeniem

⁵⁵ KRP Warszawa I, PdOZ w KRP Warszawa VI, PdOZ w KRP Warszawa II.

⁵⁶ Międzynarodowe wytyczne odnoszące się do sposobu prowadzenia przesłuchań i gromadzenia informacji przez przedstawicieli władzy publicznej („Principles on Effective Interviewing for Investigations and Information Gathering”), nazwane od ich pomysłodawcy Zasadami Mendeza, dostępne w języku polskim m.in. na stronie: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-zasady-mendezaprzetlumaczenie-ms-odpowiedzi>.

w PdOZ. Zatrzymani powinni mieć możliwości skorzystania z niego na każdym etapie zatrzymania.

56. **KMPT zaleca informowanie zatrzymanych o przysługującym im prawie do powiadomienia osób wskazanych o zatrzymaniu, a także umożliwienie im skorzystania z tego prawa również po umieszczeniu w PdOZ.**

57. W wizytowanych jednostkach przebywali także cudzoziemcy. Z dokumentacji jednego z nich wynikało, że przy sporządzeniu protokołu zatrzymania był obecny tłumacz⁵⁷. Jednakże z rozmowy z tym zatrzymanym wnioskować można, że przetłumaczono mu jedynie pouczenie o prawach zatrzymanego w procesie karnym. Zatrzymany nie rozumiał powodu swojego zatrzymania, nie miał wiedzy, w jaki sposób powiadomić wybraną przez siebie osobę oraz jak skontaktować się z adwokatem. Nie wyjaśniono mu także zasad obowiązujących w PdOZ. Zatrzymany miał zatem niewielką wiedzę na temat przysługujących mu praw, a dodatkowo, z powodu bariery językowej, nie mógł z nich skorzystać w praktyce.

58. Zgodnie z zaleceniami CPT wszystkie osoby zatrzymane powinny być w pełni informowane o przysługujących im podstawowych prawach od samego początku pozbawienia wolności, tj. od chwili, gdy nakazuje się im pozostanie w jednostce Policji. Szczególny nacisk powinien zostać położony na zapewnienie, by osoby zatrzymane były w stanie zrozumieć treść przysługujących im praw. Obowiązek zapewnienia, by tak się stało, spoczywa na funkcjonariuszach Policji⁵⁸.

59. Podczas wizytacji wyłonił się także problem związany z brakiem dostępności tłumaczy, w szczególności tłumaczy języków nietypowych, np. języka chińskiego. Tłumacze często odmawiają przyjmowania zleceń i nie można się z nimi skontaktować, zwłaszcza w dni świąteczne albo dni, w których odbywają się zgromadzenia publiczne.

60. **KMPT zaleca tłumaczenie wszelkich podpisywanych przez cudzoziemców dokumentów na język dla nich zrozumiały. W przypadku problemów z komunikacją zaleca się korzystanie z pomocy tłumacza i odnotowywanie tego faktu w dokumentacji, wraz z informacją, w jakim języku komunikuje się zatrzymany oraz w jaki sposób nastąpiło tłumaczenie (z podpisem i pieczętką tłumacza).**

61. Co do zasady w wizytowanych jednostkach wywieszone były dane teleadresowe instytucji stojących na straży praw człowieka, regulaminy i pouczenia o prawach osoby zatrzymanej. Jednak w niektórych wizytowanych pomieszczeniach

⁵⁷ PdOZ w KRP Warszawa VI.

⁵⁸ Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce w 2022 r., CPT/Inf (2024) 10, par. 13 i 14; Raport CPT z wizyty w Polsce w 2018 r., CPT/Inf (2018) 39, par. 28.

nie było kompletnych informacji i aktualnego adresu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka⁵⁹. Ponadto nie wszędzie informacje te były możliwe do odczytania. W jednym z wizytowanych PdOZ zabezpieczono je przed zniszczeniem, naklejając na nie dodatkową białą, nieprzezroczystą kartkę papieru⁶⁰.

62. KMPT podkreśla, że prawo do informacji i mechanizm skargowy stanowi podstawową gwarancję prewencji tortur i innego złego traktowania. Otrzymanie przez osobę pozbawioną wolności zrozumiałych i aktualnych informacji o istotnych kwestiach, np. przysługujących prawach, obowiązujących procedurach i sposobie składania skarg zwiększa poczucie bezpieczeństwa, pozwala odgrywać aktywną rolę w realizacji własnych praw, ułatwia dostęp do mechanizmów skargowych, przez co pełni funkcję prewencyjną w zapobieganiu przemocy.

63. **KMPT zaleca uaktualnienie informacji o organach skargowych i instytucjach stojących na straży praw człowieka, a także umieszczenie ich w każdym pokoju, w którym przebywają zatrzymani, razem z regulaminem i pouczeniami, w sposób umożliwiający ich odczytanie.**

F. Warunki materialne

64. Zasadą obowiązującą w Policyjnej Izbie Dziecka jest odbieranie ubrań prywatnych wszystkim nieletnim. Otrzymują oni w zamian zastępczą odzież, bieliznę i obuwie. W ocenie KMPT taka praktyka jest zbyt daleko idąca. Zgodnie z § 7 pkt 1 Regulaminu Pobytu w Izbie⁶¹, na czas pobytu w izbie nieletni otrzymuje nieodpłatnie odzież, bieliznę i obuwie, odpowiednie do pory dnia i roku, o ile własna odzież nieletniego nie nadaje się do użytku lub jeśli jej używanie jest niedopuszczalne ze względów higienicznych. Decyzję w tym zakresie podejmuje kierownik izby lub wyznaczona przez niego osoba. Tymczasem w wizytowanej placówce nie ma możliwości pozostania we własnej odzieży, koniecznością jest oddawanie prywatnej odzieży i bielizny do depozytu.

65. W dniu wizytacji w placówce przybywał jeden nieletni. Z kwestionariusza przyjęcia nieletniego do Policyjnej Izby Dziecka wynikało, że jego odzież była czysta. Pomimo tego nie pozwolono mu w niej pozostać. Co więcej, w kwicie depozytowym brak było adnotacji, że nieletni przekazał odzież do depozytu.

66. **KMPT zaleca umożliwienie nieletnim pozostania w czasie pobytu w Policyjnej Izbie Dziecka w prywatnej odzieży, gdy jest to dopuszczalne ze**

⁵⁹ PdOZ w KRP Warszawa II.

⁶⁰ PdOZ w KRP Warszawa VI.

⁶¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 2672.

względów higienicznych, i odnotowywanie faktu odebrania odzieży prywatnej w kwitach depozytowych z oznaczeniem indywidualnych cech tej odzieży.

67. Warunki materialne w większości wizytowanych jednostek były, co do zasady, dobre. Jednostki wyposażone były w butelki wody dla zatrzymanych, a także zapasy żywności tam, gdzie nie dowożono posiłków z cateringu. W wyposażeniu placówek znajdowała się odzież zastępcza, bielizna jednorazowa, środki higieniczne, w tym podpaski i wkładki higieniczne dla kobiet. Środki menstruacyjne nie znajdowały się jednak w toaletach. W ocenie KMPT zatrzymane kobiety powinny mieć możliwość skorzystania z nich bez konieczności proszenia o nie funkcjonariuszy. Jest to bardziej komfortowe, mając na uwadze fakt, że w wizytowanych jednostkach służbę pełnią głównie mężczyźni.

68. **KMPT rekomenduje, aby środki menstruacyjne znajdowały się w toaletach, tak by umożliwić zatrzymanym nieskrępowaną możliwość korzystania z nich.**

IV. Zalecenia

A. Na podstawie art. 19 OPCAT Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur zaleca Komendantowi Stołecznemu Policji:

1. dokonywanie sprawdzenia prewencyjnego i kontroli osobistej z poszanowaniem godności, w sposób zapewniający prywatność osobom zatrzymanym;
2. przypomnienie funkcjonariuszom pełniącym służbę w PdOZ, pokojach przejściowych oraz Policyjnej Izbie Dziecka o wynikającym z ustawy o Policji rozróżnieniu pomiędzy kontrolą osobistą (art. 15d) a sprawdzeniem prewencyjnym (art. 15g), a także o przeprowadzaniu tych czynności dwuetapowo;
3. informowanie osób poddanych kontroli o prawie do żądania sporządzenia protokołu z jej przeprowadzenia i możliwości wniesienia zażalenia na tę czynność do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce dokonania kontroli osobistej za pośrednictwem jednostki organizacyjnej Policji jej dokonującej;
4. używanie podczas kontroli osobistej parawanu w sposób gwarantujący zasłonięcie kontrolowanego lub wyposażenie kamery monitoringu w strefę maskowania miejsc intymnych osób kontrolowanych;
5. stosowanie kajdanek tylko wtedy, gdy wyraźnie uzasadnia to ocena ryzyka w indywidualnym przypadku i gdy ich użycie jest niezbędne;

6. zakładanie kajdanek w sposób niepowodujący nadmiernego dyskomfortu oraz zdejmowanie ich tak szybko, jak to możliwe;
7. odstąpienie od praktyki rutynowego odbierania okularów i sprzętu ortopedycznego wszystkim osobom zatrzymanym, a gdy jest to niezbędne z uwagi na zachowanie zatrzymanego – precyzyjne odnotowywanie tego faktu w książce przebiegu służby;
8. informowanie zatrzymanych o prawie do kontaktu z obrońcą oraz o istnieniu w jednostkach Policji list zawierających dane osobowe i kontaktowe adwokatów i radców prawnych, którzy mogą podjąć się obrony; ujednolicenie tych list i uzupełnienie ich o niezbędne i aktualne dane;
9. informowanie zatrzymanych o przysługującym im prawie do powiadomienia osób wskazanych o zatrzymaniu, a także umożliwienie im skorzystania z tego prawa również po umieszczeniu w PdOZ;
10. tłumaczenie wszelkich podpisywanych przez cudzoziemców dokumentów na język dla nich zrozumiały; w przypadku problemów z komunikacją korzystanie z pomocy tłumacza i odnotowywanie tego faktu w dokumentacji, wraz z informacją, w jakim języku komunikuje się zatrzymany oraz w jaki sposób nastąpiło tłumaczenie (z podpisem i pieczęcią tłumacza);
11. uaktualnienie informacji o organach skargowych i instytucjach stojących na straży praw człowieka; umieszczanie ich w każdym pokoju, w którym przebywają zatrzymani, razem z regulaminem i pouczeniami, w sposób umożliwiający ich odczytanie;
12. umożliwienie nieletnim pozostania w czasie pobytu w Policyjnej Izbie Dziecka w prywatnej odzieży, gdy jest to dopuszczalne ze względów higienicznych, i odnotowywanie faktu odebrania odzieży prywatnej w kwitach depozytowych z oznaczeniem indywidualnych cech tej odzieży;
13. udostępnienie środków higienicznych dla zatrzymanych kobiet w toaletach, tak by umożliwić im nieskrępowaną możliwość korzystania z nich.

B. Komendantowi Głównemu Policji:

zapewnienie środków finansowych na realizację powyższych zaleceń.

Dodatkowo KMPT zwraca się do **Komendanta Stołecznego Policji** o udzielenie informacji na pytania zawarte w pkt 29, 42 i 44 raportu.

Opracowała: Renata Kłyż-Urbańska

Za Zespół podpisuje:

Katarzyna Kopystyńska

Zastępczyni Dyrektora Zespołu

/-wydano i podpisano elektronicznie/